

1. Referentie

Referentie	Van Houtte, M. (2003). Gepercipieerde academische gerichtheid en discipline in vrije katholieke en gemeenschapsscholen in Vlaanderen. <i>Sociale Wetenschappen</i> , 46, (1), 19-37.
Taal	Nederlands
ISBN	/
Publicatievorm	Tijdschriftartikel

2. Abstract

De conclusie dat openbare en private scholen verschillen op het vlak van cognitieve prestatie van de leerlingen wordt meestal verklaard door te verwijzen naar hun differentiële academische en disciplinaire oriëntatie. Het schaarse empirische bewijs voor deze verklaring stamt hoofdzakelijk van Amerikaans onderzoek. Omdat katholieke scholen in Vlaanderen nauwelijks vergelijkbaar zijn met Amerikaanse katholieke scholen, is het hoofddoel van dit artikel te onderzoeken of katholieke en openbare scholen in Vlaanderen verschillen op het vlak van academische en disciplinaire gerichtheid gepercipieerd door de leerlingen. Hiervoor werden multilevelanalyses uitgevoerd, gebaseerd op 68 katholieke scholen met 6427 leerlingen en 20 openbare scholen met 961 leerlingen. De conclusie is dat, rekening houdend met de meest belangrijke schoolkenmerken en leerlingkenmerken, meisjes in katholieke scholen hun school als meer academisch georiënteerd en minder gekenmerkt door anomie percipiëren dan meisjes in openbare scholen.

3. Trefwoorden

Thema('s)	Onderwijs
Trefwoorden	Academisch curriculum, academische gerichtheid, anomie, competentieverschillen, curriculumpositie, etniciteit, gender, gezinssituatie, inschrijvingsplicht, klasgrootte, leerlingengedrag, leerprestaties, mixiteit, opleidingsniveau van de ouders, schoolse prestatie, schoolnet, schooltype, schoolwerk, sociaal kapitaal, socio-economische status, studielast, studienormen, weigeringsrecht

4. Onderzoeker

Opdrachtgever	/
Onderzoeker(s)	Mieke Van Houtte Vakgroep Sociologie Faculteit Politieke en Sociale Wetenschappen UGent Korte Meer 5 9000 Gent Tel: 09/ 264 67 96 Fax : 09/ 264 69 75 hilde.vanpeteghem@ugent.be http://www.psw.ugent.be/socio/

5. Onderzoeksvraag

Onderzoeksvraag	Wat is de invloed van het schoolnet in Vlaanderen – in casu vrij katholiek onderwijs versus gemeenschapsonderwijs- op de door de individuele leerling gepercipieerde academische gerichtheid en anomie? Verschilt de leerlingpopulatie in katholieke scholen op een aantal kenmerken in deze in gemeenschapsonderwijsscholen? Kunnen de effecten van schoolsector worden verklaard door de schoolkenmerken
-----------------	--

	waarop katholieke en gemeenschapsscholen verschillen?
Hypothesen	In katholieke scholen zetten leerlingen betere cognitieve prestaties neer dan leerlingen in openbare scholen. Private scholen zijn effectiever voor leerlingen die traditioneel door hun herkomst (sociaal-economisch of etnisch) benadeeld zijn. Privaat onderwijs is meer academisch en op discipline gericht dan openbaar onderwijs.

6. Methode

Onderzoeksmethode	Kwantitatief onderzoek met schriftelijke vragenlijsten. Verschillende items met telkens 5 antwoordmogelijkheden.
Onderzochte groep	7388 derdejaarsleerlingen uit het algemeen secundair onderwijs 6427 respondenten (3057 jongens en 3370 meisjes) van 68 vrije, katholieke scholen en 961 respondenten (489 jongens en 472 meisjes) van 20 gemeenschapsscholen. De gegevens werden in klasverband verzameld in aanwezigheid van een onderzoeksassistent. Gegevens verzameld tijdens schooljaar 1995-1996.
Bereik	Regionaal (Vlaanderen)

7. Resultaten

Laag 1:

Academische prestaties	De internationale literatuur biedt een dubbele verklaring voor de verschillen in academische prestaties tussen schoolnetten: er bestaat een hogere graad van engagement en academische activiteiten en er worden strengere academische eisen gesteld in katholieke scholen. Leerlingen in katholieke scholen besteden meer tijd aan huiswerk. In katholieke scholen ligt volgens deze literatuur ook een grotere nadruk op een academisch curriculum dat verplicht tot uitdagingen. In private scholen heerst er ook meer discipline, die door de leerlingen als fair wordt beleefd wat resulteert in braver gedrag en beter presteren.
Karakter schoolnet	Het katholiek onderwijs in Vlaanderen neemt echter een totaal andere positie in in het Vlaams onderwijslandschap: het heeft geen minderheidspositie en het wordt gesubsidieerd door de overheid. Er wordt bijgevolg een kleinere selectie naar net verwacht in Vlaanderen. Er wordt echter wel een zekere selectie verwacht omdat vrije scholen zich kunnen beroepen op het weigeringsrecht, openbare scholen niet. Om te kunnen antwoorden op de onderzoeksvraag dient bijgevolg rekening worden gehouden met zowel de leerling- als de schoolkenmerken van de schoolnetten. De schoolkenmerken: · Er bestaan verschillen tussen de netten naargelang hun aanbod van onderwijsvormen. Openbare scholen hebben in de regel een groter aanbod aan niet-academisch onderwijs. Ze bieden meer technisch en beroepsonderwijs aan, waardoor hun publiek ook anders is. · Gemeenschapsscholen hebben een lagere SES-compositie dan katholieke scholen. · De mixiteit is groter in het gemeenschapsonderwijs. · In het secundair onderwijs zijn gemeenschapsscholen klein in vergelijking met vrije katholieke scholen. De leerlingenkenmerken: · Leerlingen in het gemeenschapsonderwijs scoren gemiddeld lager dan leerlingen in het katholiek onderwijs. · Curriculumpositie: dit kenmerk werd vastgesteld door de hiërarchische plaats van de verschillende ASO-richtingen in termen van waardering en moeilijkheidsgraad. In het gemeenschapsonderwijs nemen de leerlingen gemiddeld een significant lagere positie in dan leerlingen in het katholiek onderwijs.

	· Leerlingen in het gemeenschapsonderwijs hebben gemiddeld een lagere SES dan leerlingen in het katholiek onderwijs. · In het gemeenschapsonderwijs woont een groter deel van de leerlingen niet (meer) bij beide ouders. · Leerlingen in het gemeenschapsonderwijs voelen zich gemiddeld minder aangemoedigd dan leerlingen in het katholiek onderwijs.
Academische gerichtheid	Deze variabele heeft betrekking op de perceptie door de leerlingen van de door de leerkrachten gestelde verwachtingen rond het schoolwerk. Leerlingen in het katholiek onderwijs ervaren in hun school gemiddeld hogere academische eisen dan leerlingen in het gemeenschapsonderwijs. Dit geldt zowel voor meisjes als voor jongens en na controle voor achtergrondvariabelen. Er is daadwerkelijk sprake van een contextueel effect: leerlingen in vrije katholieke scholen percipiëren de academische gerichtheid van hun school op een positievere wijze dan leerlingen in gemeenschapsscholen, los van hun eigen individuele eigenschappen. Na de controles op leerling- en schoolniveau, is er bij jongens geen spoor meer te vinden van een effect van schoolsector. Bij meisjes daarentegen blijft een effect bestaan. Op basis van dit onderzoek kan worden geconcludeerd dat leerlingen in katholieke scholen effectief een sterkere academische gerichtheid percipiëren in hun school dan leerlingen in gemeenschapsscholen. Bij jongens kan het gevonden verschil voornamelijk toegeschreven worden aan het bestaan van jongensscholen in het katholieke net. Bij vergelijking van gemengde katholieke en gemeenschapsscholen is er nagenoeg geen verschil naar schoolsector. Bij meisjes blijft een verschil bestaan tussen katholieke en gemeenschapsscholen. Het feit dat deze effecten van schoolsector uiteindelijk enkel standhouden bij de meisjes en niet bij de jongens, staakt het vermoeden dat meisjes gevoeliger zijn voor het al of niet aanwezig zijn van academische gerichtheid, door een sterkere behoefte aan een gestructureerde omgeving.
Anomie	Dit is een maat van de door de leerling op school gepercipieerde normenloosheid of anomie en geeft dus aan in welke mate de leerlingen van oordeel zijn dat regels en reglementen op school met de voeten worden getreden. Leerlingen in gemeenschapsscholen percipiëren een hogere graad van anomie dan leerlingen in vrije katholieke scholen. Dit effect blijft overeind na controle voor individuele kenmerken, zodat besloten kan worden dat er sprake is van een echt contextueel effect. Op basis van dit onderzoek kan worden geconcludeerd dat leerlingen in katholieke scholen effectief minder normenloosheid percipiëren in hun school dan leerlingen in gemeenschapsscholen. Het gevonden verschil in gepercipieerde anomie kan bij de meisjes niet volledig verklaard worden door andere schoolkenmerken. De mixiteit van de school speelt weliswaar een rol maar kan het effect van schoolsector niet elimineren, net zomin als schoolgrootte, hoewel dit kenmerk het effect van schoolsector bij de jongens wel doet verdwijnen. Het feit dat deze effecten van schoolsector uiteindelijk enkel standhouden bij de meisjes en niet bij de jongens, staakt het vermoeden dat meisjes gevoeliger zijn voor het al of niet aanwezig zijn van anomie, door een sterkere behoefte aan een gestructureerde omgeving.

8. Publicaties op basis van hetzelfde onderzoek

Van Houtte, M. (2004). Sociaal kapitaal in katholieke en gemeenschapsscholen in Vlaanderen: een vergelijking. *Pedagogische studiën*, 81, (1), 28-41.

9. Beleidsaanbevelingen

Nee

10. Samenvatting

De conclusie dat openbare en private scholen verschillen op het vlak van cognitieve prestatie van de leerlingen wordt meestal verklaard door te verwijzen naar hun differentiële academische en disciplinaire oriëntatie. Het schaarse empirische bewijs voor deze verklaring stamt hoofdzakelijk van Amerikaans onderzoek. Omdat katholieke scholen in Vlaanderen nauwelijks vergelijkbaar zijn met Amerikaanse katholieke scholen, is het hoofddoel van dit artikel te onderzoeken of katholieke en openbare scholen in Vlaanderen verschillen op het vlak van academische en disciplinaire gerichtheid gepercipieerd door de leerlingen. Hiervoor werden multilevelanalyses uitgevoerd, gebaseerd op 68 katholieke scholen met 6427 leerlingen en 20 openbare scholen met 961 leerlingen. De conclusie is dat, rekening houdend met de meest belangrijke schoolkenmerken en leerlingkenmerken, meisjes in katholieke scholen hun school als meer academisch georiënteerd en minder gekenmerkt door anomie percipiëren dan meisjes in openbare scholen.

De internationale literatuur biedt een dubbele verklaring voor de verschillen in academische prestaties tussen schoolnetten: er bestaat een hogere graad van engagement en academische activiteiten en er worden strengere academische eisen gesteld in katholieke scholen. Het katholiek onderwijs in Vlaanderen neemt echter een totaal andere positie in in het Vlaams onderwijslandschap: het heeft geen minderheidspositie en het wordt gesubsidieerd door de overheid. Er wordt echter wel een zekere selectie verwacht omdat vrije scholen zich kunnen beroepen op het weigeringsrecht, openbare scholen niet.

Leerlingen in het katholiek onderwijs ervaren in hun school gemiddeld hogere academische eisen dan leerlingen in het gemeenschapsonderwijs. Dit geldt zowel voor meisjes als voor jongens en na controle voor achtergrondvariabelen. Er is daadwerkelijk sprake van een contextueel effect: leerlingen in vrije katholieke scholen percipiëren de academische gerichtheid van hun school op een positievere wijze dan leerlingen in gemeenschapsscholen, los van hun eigen individuele eigenschappen. Op basis van dit onderzoek kan worden geconcludeerd dat leerlingen in katholieke scholen effectief een sterkere academische gerichtheid percipiëren in hun school dan leerlingen in gemeenschapsscholen.

Leerlingen in gemeenschapsscholen percipiëren een hogere graad van anomie dan leerlingen in vrije katholieke scholen. Dit effect blijft overeind na controle voor individuele kenmerken, zodat besloten kan worden dat er sprake is van een echt contextueel effect.

Op basis van dit onderzoek kan worden geconcludeerd dat leerlingen in katholieke scholen effectief minder normenloosheid percipiëren in hun school dan leerlingen in gemeenschapsscholen.